

ÖVERSIKTS- PLAN

2012



ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2012-09-20



Östra Göinge Kommun
Samhällsbyggnadsavdelningen

Medverkande

STYRGRUPP

Beredningen för tillväxt och samhällsbyggnad

Magnus Nilsson (KD), ordförande

Inger Mattsson (M), 1:e vice ordförande

Per Nordgren (C)

Glenn Mattsson (FP)

Lars-Stellan Jönsson (S), 2:e vice ordförande

Peter Ujvari (S)

Sten Persson (S)

Ersättare:

Mikael Persson (M)

Nils-Henrik Johnsson (FP)

Börje Jonsson (S)

Bo Lätt (S)

Bernardo Espinoza (V)

Ulf Holmén (MP)

Peer Pedersen (SD)

ARBETSGRUPP

Samhällsbyggnadsavdelningen

Monika Ericsson, Samhällsbyggnadschef

Linnea Widing, Planarkitekt

Lina Rosenstråle, Miljöinstrateg

Kenneth Liedman, Mark och exploateringschef

Berith Bondesson, GIS-tekniker

Linda Granqvist, GIS ingenjör, Hässleholm

Strategisk planering och utveckling

Tomas Carvonen, Planeringsansvarig

Bertil Ängqvist, Utvecklare

Tommy Johansson, Utredare

Jonas Rydberg, Kommunchef

Foto

Mikael Persson MiP Media, SWELO, Östra Göinge kommun

Konsult

Landskaparkitekt Kerstin Torseke Hultén AB

Tryck

Litografen i Vinslöv AB

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	5	-KNISLINGE	51
Vad är en ÖP?	7	-BROBY	59
PLANPROCESSEN	7	-ÖSTANÅ-HEMMESTORP	67
Utgångspunkter	9	-BOALT	71
KOMMUNENS VISION	9	-GLIMÅKRA	73
SKÅNES GRÖNA HJÄRTA	9	-SIBBHULT	79
Utmaningar, planeringsförutsättningar och omvärld	10	-IMMELN	85
		-HJÄRSÅS	89
BEFOLKNINGSUTVECKLING	10	Landsbygdsutveckling	93
ORTSSTRUKTUR	10	Hållbar utveckling	111
NÄRINGSSTRUKTUR OCH SYSSELSÄTTNING	10	MILJÖ OCH RISKFAKTORER	113
GEOGRAFISKT LÄGE KOMMUNIKATIONER OCH TILLGÄNGLIGHET	11	TEKNISK FÖRSÖRJNING	119
OMVÄRLD OCH REGIONAL SAMVERKAN	12	Mellankommunala frågor	125
Fokusområde	15	Nationella mål	129
INRIKTNINGAR FÖR VISIONENS FOKUSOMRÅDE		SOCIAL HÅLLBAR UTVECKLING	129
		EKOLOGISK HÅLLBAR UTVECKLING	131
-BOENDE	19	EKONOMISK HÅLLBAR UTVECKLING	131
-KOMMUNIKATIONER	25	Konsekvenser	135
-ARBETE OCH FÖRETAGANDE	33	Utställningsutlåtande	148
-KUNSKAP OCH KOMPETENS	37	Länsstyrelsens granskningsyttrande	163
Byarna	43	Antagandeprotokoll	164
		Ordlista	166
-HANASKOG	45		



FÖRORD

Ja, äntligen!

Har Du klarat tentan i skolan, fått jobbet Du sökt, fått det efterlängtrade barnet eller byggt klart ditt hus. Eller äntligen har sommar och semester kommit, Du har besökt dina drömmars resmål, eller Du har börjat få den efterlängtrade pensionen.

Då har Du också upplevt känslan med att säga, Ja, äntligen!

Nu har vi äntligen en ny och framåtsyftande Översiktplan i våra händer, en Översiktplan som vi tillsammans skall använda när vi planerar våra vägar, våra bostäder, våra verksamheter, våra skolor, våra affärer och våra naturupplevelser och rekreationsområden. En Översiktplan som beskriver vad vi vill med vårt Östra Göinge, en Översiktplan som visar att vi kan mer!

Och när jag säger ”vi” menar jag inte bara kommunens tjänstemän, utan jag menar alla oss som bor, går i skola, arbetar, driver företag, kommer på besök och söker naturupplevelser här.

Ni är många som med tid och engagemang bidragit till att denna översiktplan kommit till. Till alla Er som deltagit i möten, till Er som kommit med förslag, till Er som kommit med sakupplysningar och inte minst till Er sakkunniga tjänstemän vill jag framföra vårt tack!

Nu är det alla vi som tillsammans kan fortsätta göra vårt Östra Göinge, Skånes gröna hjärta, till något riktigt fint, till något vi kommer att vara stolta över! Jag är övertygad om att vi har förutsättningar för det, Östra Göinge kan mer!

Min önskan och förhoppning med denna Översiktplan är att Du, när Du har läst den, (oavsett om Du bor här nu, funderar på att flytta hit eller har flyttat härifrån) med samma känsla i magen som jag beskrev inledningsvis, kan säga:

Ja, det är här jag vill fortsätta bo!

Ja, det är hit jag vill flytta!

Ja, jag vill flytta tillbaka igen!

Magnus Nilsson
ordförande i Beredningen för Tillväxt och Samhällsbyggnad

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

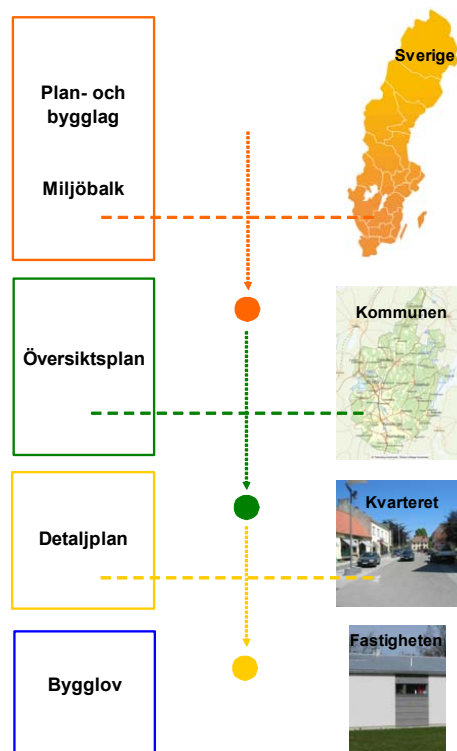
Översiktsplanen behandlar den framtida utvecklingen av Östra Göinge och är en beredskap och viljeinriktning för den långsiktiga fysiska utvecklingen av kommunen. Dess syfte är att påverka utvecklingen av kommunen i önskad riktning. I översiktsplanen görs avvägningar mellan olika intressen av hur mark och vatten ska användas samt på vilket sätt den byggda miljön ska bevaras och utvecklas. Planen redovisar hur kommunen vill förvalta och utveckla byarna och landsbygden på lång sikt och ger därmed också riktlinjer för planering och byggande, det vill säga kommunens hantering av bygglov och detaljplaner.

I översiktsplanen visar kommunen hur man tar hänsyn till de riksintressen som staten pekat ut exempelvis natur, friluftsliv, kulturmiljö och transporter. Planen är också ett instrument för att hantera mellankommunala frågor samt frågor som rör miljö, hälsa och säkerhet. Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska det i alla kommuner finnas en översiktsplan som ska aktualitetsförklaras eller uppdateras varje mandatperiod. Översiktsplanen ska leda mot ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart samhälle, vilket innebär att behoven hos människor som lever idag ska tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras. Nuvarande översiktsplan är från 1990 och har därmed i de flesta delar hunnit bli inaktuell.

Denna översiktsplan omfattar utvecklingen i kommunen fram till och med år 2025. Även tankar kring fortsatt utveckling visas. Översiktsplanen tar sin utgångspunkt i kommande vision 15000 stolta göingar och dess fyra fokusområden som syftar till att åstadkomma en positiv befolkningsutveckling och en känsla av stolthet över den egna kommunen hos invånarna.

Planprocessen

Kommunfullmäktiges beredning för tillväxt och samhällsbyggnad fick i september 2009 i uppdrag att ansvara för att ta fram en ny översiktsplan. Till stöd har beredningen haft en särskild arbetsgrupp av tjänstemän. Arbetet inleddes med temadiskussioner om hur målsättningarna i de fyra fokusområdena i kommunens vision skulle återspeglas i den nya översiktsplanen. Resultaten av dessa diskussioner redovisas för vart och ett av fokusområdena i ett särskilt tematiskt avsnitt.



Arbetet med planförslaget har genomförts i brett samråd med organisationer, företag och enskilda personer. I september 2010 genomfördes en omvärldsanalysdag med fokus på översiktsplan 2025 då representanter från näringsliv, organisationer och föreningar fick ge sin syn på framtiden. Under början av år 2011 genomfördes medborgardialoger i Glimåkra, Hanaskog och Arkelstorp.

Planförslaget har varit utställt för samråd 30 september - 30 november 2011. Tre samrådsmöten har genomförts, i Broby, Sibbhult och Knislinge. Myndigheter, organisationer, privatpersoner med flera har under samrådet haft möjlighet att yttra sig över förslaget till översiktsplan.

De inkomna yttrandena har sammanfattats och besvarats i en samrådsredogörelse. Planförslaget har därefter reviderats och bearbetats inför utställning. Utställningen har gett kommunens invånare, organisationer och myndigheter en ny möjlighet att yttra sig över förslaget. Efter utställningen har inkomna synpunkter sammanfattats och kommenteras i ett utlåtande innan översiktsplanen sedan antagits av kommunfullmäktige.



UTGÅNGSPUNKTER

Kommunens vision är bilden av framtiden

Vision

Kommunens vision är ”15 000 stolta Göingar”. Den är kort, kärnfull och uttrycker en stark beslutsamhet att skapa en positiv utveckling för Östra Göinge. Genom att kraftsamla inom fyra fokusområden vill kommunen åstadkomma en balanserad ökning av antalet invånare och en känsla av stolthet över den egna kommunen hos invånarna.

De fyra fokusområdena är:

Boende
Kommunikationer
Arbete och företagande
Kunskap och kompetens

Översiktsplanen innehåller insatser för vart och ett av de fyra fokusområdena för att uppnå de långsiktiga målen i Visionen. Översiktsplanens planeringsperspektiv sträcker sig ända till år 2025. Visionen är för närvarande formulerad med sikte på år 2020, men det innebär ingen motsägelse.

Översiktsplanen är ett av de viktigaste planeringsredskapen för kommunens långsiktiga utveckling, därför måste den utgå från Visionen. Översiktsplanen har i huvudsak ett tematiskt perspektiv och ett geografiskt. I det tematiska avsnittet redovisas vad kommunen långsiktigt vill åstadkomma med utgångspunkt i Visionens fokusområden. I det geografiska avsnittet redovisas vad detta innebär för hur kommunen vill att byarna och landsbygden skall utvecklas.

Skånes gröna hjärta

Skånes Gröna Hjärta – fångar det unika med trakten. Östra Göinge kommun har tillsammans med näringsliv och föreningsliv utarbetat ett varumärke för platsen Östra Göinge: ”Skånes Gröna Hjärta”. I detta projekt har tagits fram en identitetsplattform med syfte att fånga det unika med trakten och de människor som bor här. Plattformen beskriver vad som skall lyftas fram i marknadsföringen av Östra Göinge som plats eller trakt. En viktig utgångspunkt för översiktsplanen är de unika värden som finns i kommunen och som kan beskrivas med följande värdeord ur Skånes Gröna Hjärta:

- Naturupplevelse
- Trygghet
- Kultur
- Eldsjälar
- Göingeanda
- Byar
- Gränsland



UTMANINGAR, PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH OMVÄRLD

Östra Göinge är beläget i ett gränsland mellan det expansiva Sydvästskåne och skogsbygderna i Småland. Detta innebär unika möjligheter men också stora utmaningar och särskilda planeringsförutsättningar. Denna insikt har präglat arbetet med översiktsplanen.

Det utspridda boendet på många mindre byar, en förhållandevis stor geografisk yta och det finmaskiga vägnätet som i många delar har låg standard är förutsättningar som kommunen måste förhålla sig till i den långsiktiga planeringen. Även industrisektorns stora betydelse för sysselsättningen i kommunen är en viktig faktor att ta hänsyn till vid avvägningar kring hur framtiden skall mötas.

Varje kommun är en del av ett större sammanhang, en omvärld. Det är viktigt att ha kunskap om vad som sker i omvärlden; globalt, nationellt och regionalt, eftersom det påverkar förutsättningarna lokalt. I den nära omvärlden är det viktigt att kommunen deltar i det gemensamma Skånska utvecklingsarbetet och tydliggör sina styrkor och utvecklingsmöjligheter. Det geografiska läget innebär att Östra Göinge utöver Skåne har samband med viktiga målpunkter i Småland och Blekinge när det gäller utbildning och arbetsmarknad.

Befolkningsutveckling

Att vända befolkningsutvecklingen - som varit negativ under en följd av år - är en utmaning som kommunen tagit sig an genom att kraftsamla inom ramen för Vision 2020. Under 2010 förefaller också den negativa trenden ha vänt och befolkningen ökade från 13 526 till 13 590. Detta beror på lägre ungdomsutflyttning än tidigare och en bättre utveckling i åldrarna 30-44 år. Den senaste befolkningsprognosen pekar på en fortsatt ökning de närmaste åren.

Under de senaste tio åren har emellertid invånarantalet minskat med cirka 800, i huvudsak beroende på utflyttning av ungdomar som flyttar till studier i Kristianstad eller Malmö/Lund-området utan att det vägts upp av motsvarande inflyttning i andra åldrar.

Kännetecknande är också att pensionärer flyttar ut från kommunen, främst till Hässleholm, Kristianstad och Osby, medan kommunen har ett inflyttningsöverskott av barnfamiljer som till stor del från Malmö och Kristianstad.

Ortsstruktur

Östra Göinge kommun kännetecknas av en gles bebyggelsestruktur med ett utspritt boende i byar av olika storlek, vilket kan sägas ge kommunen en landsbygdskaraktär. Den största byn - Knislinge - består av cirka 3 000 invånare. Broby - som är administrativt centrum - är ungefär lika stor. Det saknas en dominerande centralort som genom sin storlek kan utgöra en naturlig centralpunkt med tillräckligt befolkningsunderlag för en stark tillväxt inom handel och tjänstenäringarna. Ortsstrukturen påverkar också bostadsmarknaden genom att utbudet av bostäder huvudsakligen består av småhus/egna hem. Det utspridda boendet innebär särskilda utmaningar när det gäller att försörja invånarna med en god kollektivtrafik.



Näringsstruktur och sysselsättning

Näringslivet domineras av tillverkningsindustri, vilket på olika sätt påverkar kommunens förutsättningar. Arbetsstillfällena finns därmed till stor del i mogna näringsgrenar som kännetecknas av automatisering/rationalisering, vilket innebär att antalet arbetsstillfällen långsiktigt minskar. Ett exempel på denna utveckling är Scania's beslut år 2006 att flytta sin produktionsenhet i Sibbhult till Södertälje, trots att lönsamheten vid verksamheten i Sibbhult var god.

Den höga andelen sysselsatta i tillverkningsindustrin innebär både en styrka och sårbarhet. Det är en strategisk fråga vad kommunen kan och bör göra för att minska denna sårbarhet samtidigt som man bygger vidare på den yrkesskicklighet och kompetens som finns inom industrisektorn. Detta är en tillgång som är viktig att bygga på när nya vägar och strategier utformas. Exempelvis är det viktigt att verka för att öka inslaget av tjänsteproducerande näringsverksamhet i kommunen med en framtida tillväxtpotential. Samtidigt fortsätter tillverkningsindustrins betydelse för kommunen nu och i framtiden att vara mycket stor. Här finns en lång erfarenhet och stort industriellt- och hantverkskunnande, såväl hos företagare som hos arbetstagare.

Sysselsättningen i kommunen är - genom industrisektorns dominans - starkt exponerad för förändringar i det internationella konjunkturläget, vilket blev tydligt under finanskrisen som slog mycket hårt mot sysselsättningen i kommunen. Under 2008 och 2009 försvann sammanlagt cirka 1000 arbetstillfällen, vilket innebär att den förvärvsarbetande dagbefolkningen minskade med nära en femtedel. Finanskrisen - som till stora delar var en industrikris - innebär också att andelen sysselsatta i tillverkningsindustri minskade på ett närmast dramatiskt sätt. Under 2010 och 2011 har industrikonjunkturen åter vänt uppåt vilket fått till följd att efterfrågan på kvalificerad personal inom industrisektorn ökat kraftigt i kommunen.

Pendling och regional arbetsmarknad

Många av de boende i kommunen förvärvsarbetar i kringliggande kommuner. Särskilt viktig är arbetsmarknaden i Kristianstad, vilket framgår av den starka pendlingsrelationen dit. Nära 1 300 personer reser till arbete i Kristianstads kommun varje dag. Kristianstad är - tillsammans med Hässleholm - kärnan i den lokala arbetsmarknadsregion, i vilken de flesta av kommunerna i Nordöstra Skåne ingår.

Det finns en generell utveckling mot ökad pendling och därmed allt större funktionella lokala/regionala arbetsmarknader. I Skåne fanns det vid mitten av 1970-talet 16 sådana funktionella arbetsmarknader.

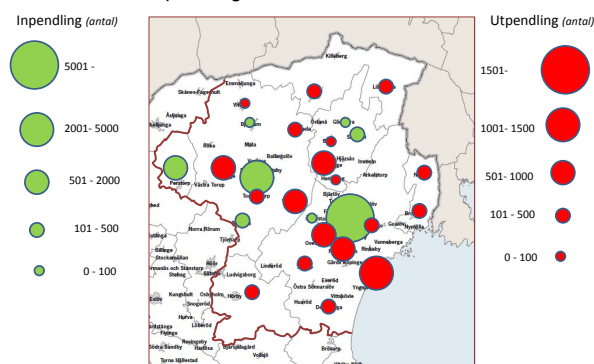
I dag finns det bara tre, varav två i den nordöstra delen av Skåne, där Osby kommun ingår i Älmhults lokala arbetsmarknadsregion.

Enligt tillväxtverkets prognos över framtida pendlingsmönster kommer Skåne år 2030 att vara en enda arbetsmarknadsregion. Denna utveckling förutsätter dock kortare restider genom satsningar inom infrastruktur och kollektivtrafik. För Östra Göinge är det viktigt att vara en del av en sådan utveckling och kommunen måste därför ha en tydlig strategi vad gäller åtgärder som på sikt är verkningsfulla för att öka tillgängligheten till kommunens orter från och till kommuner i övriga Skåne men även till orter, i Småland och Blekinge.

Det är viktigt att långsiktigt och konsekvent verka för större pendlingsregioner (något som ofta kallas regionförstoring), inte minst eftersom pendlingen fungerar som en buffert som lokalt mildrar effekterna av företagsnedläggningar, till exempel till följd av kriser inom finansväsende och näringsliv.

Om man bryter ner den officiella pendlingsstatistiken till tätort framgår till exempel att Sibbhult och Glimåkra är två byar som har fler inpendlare än utpendlare, vilket syns i kartan nedan. Enligt Statistiska centralbyrån definieras tätort som ett tätbebyggt område med mer än 200 invånare och mindre än 200 m mellan husen.

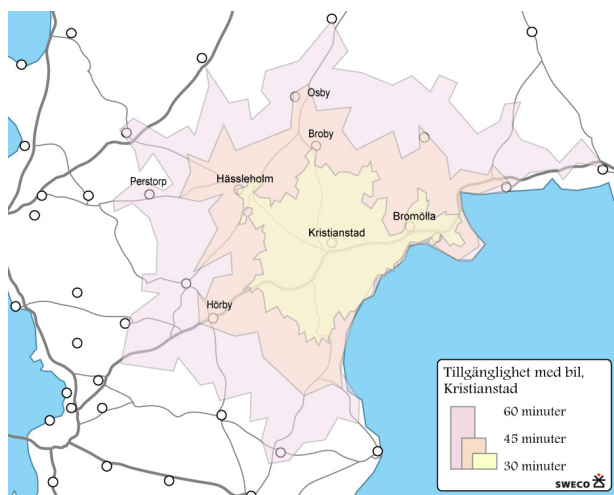
Nettopendling för tätorter i nordöstra Skåne



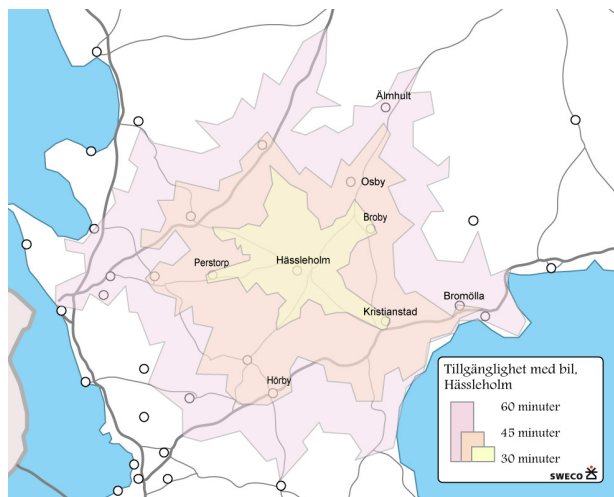
Geografiskt läge, kommunikationer och tillgänglighet

Av ovanstående avsnitt framgår att en bättre tillgänglighet till kommunens orter är en strategisk utvecklingsfråga för Östra Göinge kommun. Det är därför kommunikationer ett av fokusområdena. Kommunikationer innefattar fysisk infrastruktur i vägar och trafikanläggningar, kollektivtrafik och digital infrastruktur/bredband. Inom området persontransporter är den avgörande faktorn att korta restiderna mellan viktiga målpunkter. Undersökningar visar att när restiden går över 30 minuter minskar viljan att pendla och när restiden är längre än en timme minskar pendlandet drastiskt.

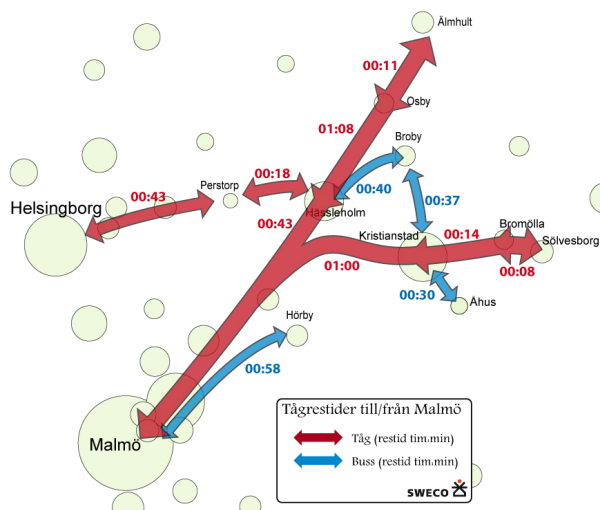
Av kartorna nedan framgår att man med bil från flera av de större byarna i kommunen - men inte från alla - når Kristianstad och Hässleholm inom 30 minuter. Kristianstad och Hässleholm är viktiga kärnor i ortsstrukturen i Nordöstra Skåne och har en viktig roll som motorer för tillväxt och utveckling i området som knutpunkt för tågtrafiken och som delregionala centra.



Restider med bil i Nordöstra Skåne



När det gäller kollektiva transportmedel framgår av kartan nedan att tillgängligheten till byarna i Östra Göinge kommun är låg eftersom det inte finns någon tågstation i kommunen. Ur kartan kan härledas restider med buss respektive tåg från bland annat huvudorterna i Nordöstra Skåne till och från Malmö respektive Helsingborg, Älmhult och Sölvesborg.



Restider med kollektivtrafik i Nordöstra Skåne

Det kan konstateras att det fortfarande är alltför lång restid mellan byarna i kommunen och det expansiva tillväxtområdet i sydvästra Skåne för att det skall vara attraktivt att dagspendla i en omfattning som innebär att Östra Göinge kommun skall kunna betraktas som en integrerad del av en enda skånsk arbetsmarknadsregion.

För Östra Göinge kommun är det strategiskt viktigt att verka för effektiva och snabba busstransporter som kan kompensera avsaknaden av tågstation i kommunen. Kommunen måste också verka för att höja standarden på de viktigaste vägstråken. Kommunens geografiska läge innebär också att det är viktigt att verka för bättre kommunikationer mot målpunkter i Småland och Blekinge.

Omvärld och regional samverkan

Alla kommuner finns i ett sammanhang och påverkas av det som händer i omvärlden, både i den nära omvärlden och i den mer avlägsna. Östra Göinge finns på en och samma gång i ett delregionalt, regionalt och nationellt sammanhang men påverkas också precis som alla andra kommuner av globala trender som påverkar handlingsutrymme och förutsättningar även lokalt. Exempel på sådana trender är den fortgående befolkningskoncentrationen till stora städer, krympande avstånd mellan människor på grund av teknikutveckling, krav på ökad flexibilitet hos offentliga aktörer på grund av ökad individualisering, den allt snabbare förändringstakten inom företag och samhälle och ett allt större och tvingande fokus på klimatfrågan. Det är viktigt att ha en bild av dessa trender är och hur de kan påverka samhällsutvecklingen.

DET ÄR VIKTIGT ATT DELTA I DET SKÅNSKA

UTVECKLINGSARBETET.

I den nära omvärlden har utvecklingen i Skåne och Öresundsregionen stor betydelse för Östra Göinge kommun. I Östra Göinge - Skånes Gröna Hjärta - finns till skillnad från i det överexploaterade sydvästra Skåne gott om allemansrättslig mark. Det finns även ledig tomt- och industrimark och en betydligt mindre överhettad bostadsmarknad med prisvärda småhus i trevliga miljöer. Utvecklingen i hela Skåne skulle gynnas av att tillgängligheten till dessa attraktionsvärden ökades genom förbättrade kommunikationer. Detta bör vara en viktig utgångspunkt för den fysiska planeringen lokalt, mellan-kommunalt och regionalt.

BYGG VIDARE PÅ DEN FLERKÄRNIGA

ORTSSTRUKTUREN I SKÅNE

Ett bra exempel på regionalt utvecklingsarbete är projektet Strukturbild för Skåne som drivs av Region Skåne med medverkan av de skånska kommunerna. Inom ramen för strukturbildsarbetet har begreppet "flerkärnighet" lanserats i ett skåneperspektiv. Begreppet syftar då på den specifika skånska Ortsstrukturen som skiljer sig från den i övriga Sverige. Innebörden är att Skåne består av ett nätverk av tätorter, mellan vilka de korta avstånden skapar en attraktiv flerkärnighet som knyts samman med god tillgänglighet. Skåne har många starka kärnor som är värdefulla var för sig men som också kompletterar varandra. Genom att komplettera varandra skapar de ett brett utbud av tillgångar för de som bor och verkar i regionen.

Flerkärnighetsbegreppet är en bra utgångspunkt för ett gemensamt skånskt utvecklingsarbete med syftet att skapa en balanserad och positiv utveckling i hela regionen. En viktig regional målsättning bör vara att bättre knyta de delar av regionen som fortfarande inte är tillräckligt bra till det skånska nätverket, för att på sikt uppnå en balanserad och hållbar regional utveckling. En starkt flerkärnighet i Skåne förutsätter en bättre funktionell koppling mellan kommunernas översiktsplaner och det regionala utvecklingsprogrammet.

KRISTIANSTAD OCH HÄSSLEHOLM ÄR MOTORER FÖR

UTVECKLING I NORDÖSTRA SKÅNE

I ett delregionalt perspektiv är axeln Kristianstad-Hässleholm ett viktigt kärnområde som måste betraktas som motorn för utvecklingen i nordöstra Skåne. Tillsammans har de båda städerna en stor kraft i form av befolkningsunderlag och ett utbud av arbetstillfällen som är viktigt för hela omlandet.

Pendlingsmönstret pekar på att arbetsmarknaden i Kristianstad och Hässleholm har mycket stor betydelse för kringliggande kommuner inte minst för Östra Göinge. Detta är viktigt att beakta i den fysiska planeringen lokalt, delregionalt och regionalt.

SAMVERKAN ÖVER LÄNSGRÄNSEN MOT SMÅLAND

OCH BLEKINGE ÄR VIKTIG

Det geografiska läget innebär att utvecklingen på andra sidan länsgränsen i Småland och Blekinge är viktig för Östra Göinge kommun. Här finns till exempel stora möjligheter att på sikt skapa en större och bättre integrerad arbetsmarknadsregion genom förbättrade pendlingsmöjligheter. En förutsättning för detta är att vi utvecklar samarbetet kring strategisk och övergripande fysisk planering tillsammans med närliggande kommuner i Småland och Blekinge.



